فصل ۹ تحولات بازار کار و نیروی انسانی

در سال ۱۴۰۰، با گذشت یک سال از شیوع گسترده بیماری کرونا در کشور و کاهش محدودیت‌های کرونایی، بسیاری از کسب و کارها به ویژه در بخش‌های خدماتی به فعالیت بازگشتند؛ اما، جمعیت غیر فعال همچنان افزایشی بود و نرخ مشارکت اقتصادی در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۰/۴ واحد درصد کاهش یافت. در این دوره، اقدامات بانک مرکزی و نظام بانکی برای مقابله با آثار منفی اقتصادی بیماری کرونا در قالب طراحی یا اجرای بسته‌های اقتصادی ارائه شده از سوی ستاد ملی مقابله با کرونا، با پیگیری دو هدف محوری کمک به جبران قدرت خرید خانوارها و حفظ اشتغال واحدهای آسیب‌دیده از شیوع این بیماری، عملیاتی گردید.

۹-۱- جمعیت و نیروی انسانی

براساس برآورد مرکز آمار ایران، جمعیت کشور در سال ۱۴۰۰ با ۰/۸ درصد افزایش در مقایسه با سال قبل از آن به ۸۴/۱ میلیون نفر رسید. در این سال، جمعیت شهری با ۱/۳ درصد افزایش به ۶۳/۹ میلیون نفر و جمعیت روستایی با ۰/۹ درصد کاهش به ۲۰/۲ میلیون نفر رسید. به این ترتیب، ضریب شهرنشینی در سال مذکور با ۰/۴ واحد درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۹ به ۷۶/۰ درصد رسید. در سال مذکور، نسبت جنسی جمعیت که تعداد مردان به ازای هر یک‌صد نفر جمعیت زن را نشان می‌دهد برابر ۱۰۲/۱ بود.

براساس آخرین برآوردهای مرکز آمار ایران، در سال ۱۴۰۰ تعداد کل خانوارها به ۲۶/۴ میلیون خانوار رسید که در مقایسه با سال قبل از آن حدود ۱/۶ درصد رشد نشان می‌دهد. از این تعداد، ۲۰/۴ میلیون خانوار در مناطق شهری و ۶/۰ میلیون خانوار در مناطق روستایی ساکن بودند. در سال مورد بررسی، تعداد خانوارها در مناطق شهری ۲/۲ درصد در مقایسه با سال قبل از آن افزایش و تعداد خانوارها در مناطق روستایی ۰/۴ درصد کاهش داشت. بررسی تعداد خانوار برحسب مناطق شهری و روستایی استان‌های کشور نشان می‌دهد بیشترین رشد تعداد خانوار در مناطق شهری به استان‌های سیستان و بلوچستان، بوشهر و هرمزگان به ترتیب به میزان ۴/۵، ۴/۲ و ۴/۰ درصد و بیشترین کاهش در مناطق روستایی به ترتیب به استان کرمانشاه، به میزان ۴/۲ درصد و استان‌های اصفهان، خوزستان و سمنان هریک به میزان ۲/۲ درصد اختصاص داشت. تعداد خانوارها در مناطق شهری استان تهران در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن معادل ۱/۶ درصد افزایش و تعداد خانوارهای روستایی آن به میزان ۱/۳ درصد کاهش داشت.

براساس آمار سازمان ثبت احوال کشور، تعداد موالید در سال ۱۴۰۰ معادل ۱۱۱۶/۲ هزار نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن حدود ۰/۲ درصد افزایش داشت. با توجه به تعداد وفات ثبت شده به میزان ۵۴۴/۵ هزار نفر، در این سال ۵۷۱/۷ هزار نفر به جمعیت کشور (بدون در نظر گرفتن میزان مهاجرت) اضافه شد. نسبت جنسی (مردان به زنان) حاصل از ثبت رویداد وفات در سال ۱۴۰۰ برابر با ۱۲۶/۰ می‌باشد که در مقایسه با نسبت سال

قبل از آن (۱۲۹/۴) کاهش نشان می‌دهد. در این سال، تعداد وفات ثبت شده در مقایسه با سال ۱۳۹۹ معادل ۶/۴ درصد افزایش یافت.

(هزار نفر) **جدول ۹-۱- آمارهای حیاتی جمعیت**

	سال			درصد تغییر	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰
تعداد موالید ثبت شده	۱۱۹۶/۱	۱۱۱۴/۱	۱۱۱۶/۲	-۶/۹	۰/۲
تعداد وفات ثبت شده	۳۹۵/۱	۵۱۱/۷	۵۴۴/۵	۲۹/۵	۶/۴

ماخذ: سازمان ثبت احوال کشور

۹-۲- بازار کار

بازار کار همانند هر بازار دیگری در اقتصاد، از دو سمت عرضه و تقاضا تشکیل شده است. مهم‌ترین شاخص‌های بازار کار در سمت عرضه، جمعیت فعال و نرخ مشارکت و در سمت تقاضا، ظرفیت اشتغال ایجاد شده از سوی بخش‌های مختلف اقتصادی کشور است و جمعیت بیکار و نرخ بیکاری حاصل برآیند دو سمت عرضه و تقاضای بازار می‌باشد. بازار کار از سمت عرضه تحت‌تاثیر ساختار جمعیتی به‌ویژه جمعیت بالای ۱۵ سال و عوامل اقتصادی بوده و از سمت تقاضا غالبا متاثر از شرایط حاکم بر فضای اقتصادی است. بنابراین، تصمیمات اتخاذ شده توسط نیروی کار (به‌عنوان عرضه‌کننده) و بنگاه‌ها (به‌عنوان تقاضاکننده) تحولات بازار کار را رقم می‌زند. در خصوص عوامل موثر بر عرضه نیروی کار می‌توان به مواردی همچون تصمیم در مورد ورود به بازار کار، دوره‌های آموزشی و مهارتی طی شده، نحوه جستجوی شغلی و سطح دستمزد مورد انتظار اشاره کرد. تقاضای بنگاه‌های اقتصادی در بازار کار نیز غالبا تحت‌تاثیر نوع فعالیت بنگاه، سطح دستمزدها، نوع قراردادها و ساعات کاری مورد نیاز بنگاه قرار دارد. علاوه بر موارد مذکور، تغییر و تحولات اجتماعی و فرهنگی جوامع نیز بر تحولات بازار کار موثر است. در سال ۱۴۰۰، به نسبت سال ۱۳۹۹ که بازار کار کشور به شدت تحت‌تاثیر شیوع بیماری کرونا قرار گرفته بود، با کاهش محدودیت‌های ناشی از کرونا، در مسیر بهبود قرار گرفت.

۹-۲-۱- عرضه نیروی کار

عرضه نیروی کار متاثر از تحولات جمعیت کل کشور به خصوص جمعیت بالای ۱۵ سال است. جمعیت ۱۵ساله و بیشتر در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با سال قبل از آن با ۱/۱ درصد افزایش به ۶۳/۱ میلیون نفر رسید.

براساس گزارش نتایج طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران، جمعیت فعال اقتصادی در سال ۱۴۰۰ معادل ۲۵/۸ میلیون نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن ۰/۳ درصد (معادل ۸۵/۳ هزار نفر) رشد نشان می‌دهد. در حالی‌که، میزان جمعیت فعال سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن تغییر محسوسی را نشان نمی‌دهد، مقایسه میزان جمعیت فعال در سال مورد بررسی (معادل ۲۵/۸ میلیون نفر) با رقم اوج آن در سال ۱۳۹۸ (معادل ۲۷/۲ میلیون نفر) نشان‌دهنده آن است که آثار تحریم‌های اقتصادی و همه‌گیری کرونا بر این متغیر کماکان پایدار مانده است. در سال مورد بررسی، جمعیت فعال مردان با ۱/۱ درصد افزایش (معادل ۲۳۶/۶ هزار نفر) نسبت به سال قبل از آن رقم ۲۱/۶ میلیون نفر و جمعیت فعال زنان با ۳/۵ درصد کاهش (کاهش ۱۵۱/۳ هزار نفر) رقم ۴/۲ میلیون نفر را ثبت کرد. توزیع منطقه‌ای جمعیت فعال نشان می‌دهد در این سال ۱۹/۵ میلیون نفر در مناطق شهری و ۶/۳ میلیون نفر در مناطق روستایی در بازار کار حضور داشتند.

در سال ۱۴۰۰، نرخ مشارکت با ۰/۴ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۴۰/۹ درصد رسید. افزایش ۰/۳ درصدی جمعیت فعال در کنار افزایش ۱/۱ درصدی جمعیت در سن کار نسبت به سال ۱۳۹۹ منجر به کاهش نرخ مشارکت در این سال شد. نرخ مشارکت در مناطق شهری و روستایی به ترتیب با ۰/۱ و ۱/۰ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۴۰/۳ و ۴۳/۲ درصد رسید.

بررسی نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک جنسیت در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد در این سال نرخ مشارکت مردان بدون

تغییر نسبت به سال ۱۳۹۹ رقم ۶۸/۷ درصد را ثبت نمود و نرخ مشارکت زنان با ۰/۶ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۱۳/۳ درصد کاهش یافت.

بخش مهمی از جمعیت حاضر در بازار کار را فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تشکیل می‌دهند. براساس گزارش مرکز آمار ایران از نتایج آمارگیری نیروی کار، در سال ۱۴۰۰ در مجموع ۱۴/۲ میلیون نفر از جمعیت کشور فارغ‌التحصیل یا در حال تحصیل در دوره‌های عالی بودند. از این تعداد ۷/۵ میلیون نفر فعال و ۶/۷ میلیون نفر غیرفعال بودند. به عبارت دیگر، نرخ مشارکت در جمعیت دارای تحصیلات دانشگاهی ۵۲/۶ درصد بود که در مقایسه با سال قبل از آن، ۰/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

(هزار نفر- درصد)

جدول ۹-۲- تحول جمعیت و بازار کار

	سال			درصد تغییر(۱)	
	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰
جمعیت ۱۵ سال و بیشتر	**۶۱۶۶۶**	**۶۲۳۷۶**	**۶۳۰۶۶**	**۱/۲**	**۱/۱**
جمعیت فعال	۲۷۱۶۷	۲۵۷۳۷	۲۵۸۲۲	-۵/۳	۰/۳
جمعیت شاغل	۲۴۲۷۴	۲۳۲۶۳	۲۳۴۴۷	-۴/۲	۰/۸
جمعیت بیکار	۲۸۹۴	۲۴۷۴	۲۳۷۵	-۱۴/۵	-۴/۰
نرخ مشارکت	**۴۴/۱**	**۴۱/۳**	**۴۰/۹**	**-۲/۸**	**-۰/۴**
نرخ بیکاری	**۱۰/۷**	**۹/۶**	**۹/۲**	**-۱/۱**	**-۰/۴**
مناطق شهری	۱۱/۸	۱۰/۴	۹/۹	-۱/۴	-۰/۵
مناطق روستایی	۷/۳	۷/۲	۶/۹	-۰/۱	-۰/۳
مردان	۹/۰	۸/۴	۷/۹	-۰/۶	-۰/۵
زنان	۱۷/۵	۱۵/۶	۱۶/۰	-۱/۹	۰/۴
جوانان ۱۵-۲۴ساله	۲۶/۰	۲۳/۷	۲۳/۷	-۲/۳	۰/۰
شهری	۲۹/۱	۲۶/۰	۲۶/۱	-۳/۱	۰/۱
روستایی	۱۹/۱	۱۸/۴	۱۷/۶	-۰/۷	-۰/۸
گروه سنی ۱۸-۳۵ساله	۱۷/۹	۱۶/۷	۱۶/۵	-۱/۲	-۰/۲
شهری	۱۹/۶	۱۷/۹	۱۷/۶	-۱/۷	-۰/۳
روستایی	۱۲/۹	۱۲/۹	۱۲/۷	۰/۰	-۰/۲

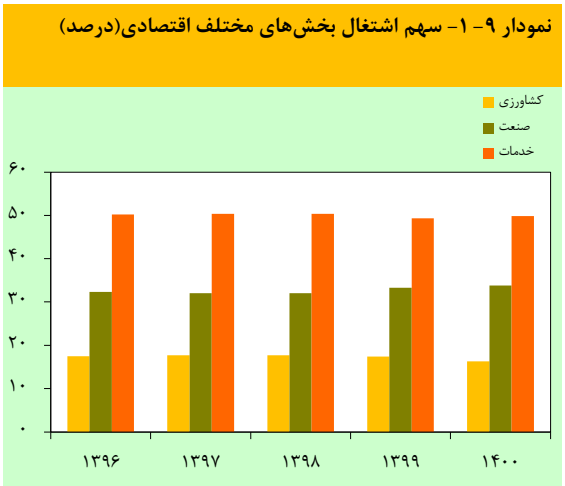
ماخذ: مرکز آمار ایران

۱- تغییرات نرخ‌های بیکاری و مشارکت برحسب واحد درصد می‌باشند.

۹-۲-۲- تقاضای نیروی کار

در سال ۱۴۰۰، آمار تعداد شاغلان در بخش‌های مختلف اقتصادی شامل خدمات، صنعت و کشاورزی نشان می‌دهد که در این سال در مجموع ۲۳/۴ میلیون نفر مشغول به کار بودند که در مقایسه با تعداد شاغلان در سال ۱۳۹۹، نشان‌دهنده افزایش حدود ۱۸۴/۴ هزار نفر (معادل ۰/۸ درصد) است. اشتغال در بخش‌های خدمات و صنعت به ترتیب به میزان ۲۱۷/۹ و ۱۸۰/۹ هزار نفر افزایش یافت و بخشی از آسیب‌های ناشی از شیوع کرونا بر این بخش‌ها جبران گردید؛ اما اشتغال در بخش کشاورزی برای دومین سال پیاپی کاهش یافت که برابر با ۲۱۵/۶ هزار نفر بود[1]. خشکسالی، عامل اصلی در کاهش آمار شاغلان این بخش به ویژه در نقاط روستایی بوده است. در نتیجه این تحولات، سهم بخش کشاورزی با ۱/۱ واحد درصد کاهش به ۱۶/۳ درصد رسید. در مقابل، سهم هر یک از بخش‌های خدمات و صنعت از موجودی اشتغال کشور در حدود ۰/۵ واحد درصد نسبت به سال قبل از آن افزایش یافت و به ترتیب به ۴۹/۸ و ۳۳/۸ درصد رسید.

نمودار ۹- ۱- سهم اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی(درصد)

۱- اختلاف سرجمع تغییرات اشتغال به‌تفکیک بخش‌های اقتصادی و کل تغییرات اشتغال، به مشاهدات اظهار نشده مربوط می‌شود.

تفکیک شاغلان کشور بر حسب جنسیت نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰، تعداد ۳۲۶/۶ هزار شغل (معادل ۱/۷ درصد) به اشتغال مردان افزوده شد تا بخشی از اشتغال ازدست‌رفته در پی شیوع کرونا در سال ۱۳۹۹ جبران گردد. اما اشتغال زنان با کاهش ۱۴۲/۲ هزار نفری (معادل ۳/۹ درصد) همراه بود. با توجه به کاهش اشتغال زنان در این سال، سهم زنان از اشتغال کشور با ۰/۷ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن، به رقم ۱۵/۰ درصد رسید.

بررسی تغییرات اشتغال برحسب مناطق جغرافیایی در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد، تعداد شاغلان در مناطق شهری به میزان ۳۲۷/۳ هزار نفر (معادل ۱/۹ درصد) افزایش یافت و در مناطق روستایی با کاهش ۱۴۲/۹ هزار نفری (معادل ۲/۴ درصد) روبه‌رو بود. بیشترین افزایش تعداد شاغلان در مناطق شهری در بخش صنعت به میزان ۱۷۴/۹ هزار نفر و بیشترین کاهش اشتغال در مناطق روستایی در بخش کشاورزی به میزان ۲۰۸/۱ هزار شغل بود.

۹-۲-۳- بیکاری

در سال ۱۴۰۰، جمعیت بیکار به رقم ۲/۴ میلیون نفر رسید که در مقایسه با سال قبل از آن ۴/۰ درصد (معادل ۹۹/۱ هزار نفر) کاهش نشان می‌دهد. بر همین اساس، نرخ بیکاری نیز با ۰/۴ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۹/۲ درصد رسید. در این سال، نرخ بیکاری مردان با ۰/۵ واحد درصد کاهش به ۷/۹ درصد و نرخ بیکاری زنان با ۰/۴ واحد درصد افزایش به ۱۶/۰ درصد رسید.

بررسی نرخ بیکاری برحسب مناطق جغرافیایی در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که نرخ بیکاری در مناطق شهری ۹/۹ درصد و در مناطق روستایی ۶/۹ درصد بود که در مقایسه با ارقام سال قبل از آن به ترتیب ۰/۵ و ۰/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. خشکسالی و کاهش سطح منابع آبی تجدیدناپذیر در دشت‌های کشور، مهمترین عامل مهاجرت کارجویان روستایی به مناطق شهری بود و این موضوع از دلایل بالاتر بودن نرخ بیکاری شهری نسبت به روستایی به شمار می‌رود.

در سال ۱۴۰۰، نرخ بیکاری جوانان در گروه سنی ۲۴-۱۵ ساله در مقایسه با سال قبل از آن در عدد ۲۳/۷ درصد ثابت باقی ماند. نرخ بیکاری گروه سنی ۳۵-۱۸ساله با کاهش ۰/۲ واحد درصدی همراه بود و به ۱۶/۵ درصد رسید. در این سال، نرخ بیکاری جوانان ۲۴-۱۵ساله در مناطق شهری با ۰/۱ واحد درصد افزایش به ۲۶/۱ درصد رسید؛ در مناطق روستایی نیز این نرخ با ۰/۸ واحد درصد کاهش رقم ۱۷/۶ درصد را ثبت نمود. در گروه سنی ۳۵-۱۸ساله، نرخ بیکاری در مناطق شهری با ۰/۳ واحد درصد کاهش به ۱۷/۶ درصد و در مناطق روستایی با ۰/۲ واحد درصد کاهش به ۱۲/۷ درصد رسید.

توزیع نرخ بیکاری برحسب استان‌های کشور در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد استان‌های هرمزگان، کرمانشاه و خوزستان به ترتیب با ۱۵/۸، ۱۴/۹ و ۱۲/۶ درصد بالاترین نرخ بیکاری و استان‌های مازندران، خراسان رضوی و زنجان به ترتیب با ۷/۰، ۶/۶ و ۶/۵ درصد پایین‌ترین نرخ بیکاری را داشتند. بر این اساس، تفاوت بین بیشترین و کمترین نرخ بیکاری در استان‌های کشور در سال ۱۴۰۰، معادل ۹/۳ واحد درصد بود که نشان‌دهنده تفاوت قابل ملاحظه وضعیت بیکاری در بین استان‌های کشور است. توجه به ویژگی‌های منطقه‌ای و مباحث آمایش سرزمین در تدوین سیاست‌های اشتغال‌زایی اهمیت ویژه‌ای دارد. مقایسه نرخ بیکاری استان‌های کشور در سال ۱۴۰۰ با سال قبل از آن نشان می‌دهد که در ۲۱ استان از ۳۱ استان کشور نرخ بیکاری کاهش و در ۱۰ استان افزایش داشت.

۹-۲-۴- تسهیلات اعطا شده برای ایجاد اشتغال

در سال ۱۴۰۰، سیاست‌های نظام بانکی بر تامین نقدینگی و اعطای تسهیلات با نرخ‌های مناسب به واحدهای تولیدی به منظور کمک به تداوم فعالیت آنها و جلوگیری از بروز بیکاری گسترده

استوار بود. در این سال، حجم تسهیلات پرداختی شبکه بانکی با افزایش قابل ملاحظه‌ای به میزان ۵۶/۳ درصد مواجه شد و از ۱۸۹۸۹/۲ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹ به ۲۹۶۸۱/۶ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۰ رسید. همچنین، سهم سرمایه در گردش از تسهیلات بانکی به ۶۵/۳ درصد رسید که در مقایسه با سهم سال ۱۳۹۹ به میزان ۴/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

در سال ۱۴۰۰، مبلغ ۱۳۱/۳ هزار میلیارد ریال تسهیلات اشتغالزایی از منابع قرض‌الحسنه بانک‌های دولتی، خصوصی و موسسات اعتباری پرداخت شد. از این رقم، ۱۰۷/۴ هزار میلیارد ریال در قالب «تبصره ۱۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور برای اشتغال مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، ۱۲/۹ هزار میلیارد ریال برای ایجاد اشتغال در شرکت‌های دانش‌بنیان و کسب و کارهای نوین و بقیه برای اشتغال ایثارگران، اشتغال در مناطق کم‌برخوردار و متقاضیان مشاغل خانگی اختصاص یافت. براساس قانون بودجه سال ۱۴۰۰، میزان اعتبارات در نظر گرفته شده برای موارد مذکور ۲۳۰/۰ هزار میلیارد ریال بود که بدین ترتیب، عملکرد ۵۷/۱ درصدی تسهیلات پرداختی را نشان می‌دهد که در مقایسه با رقم سال قبل از آن (۶۶/۳ درصد) کاهش داشته است.

علاوه بر موارد مذکور، بررسی آمار عملکرد اجرای طرح‌های اشتغالزایی ذیل «قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی» (اختصاص معادل ریالی ۱۵۰۰ میلیون دلار از منابع صندوق به صورت تلفیقی با منابع بانکی جهت اعطای تسهیلات به اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی در روستاها و شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر جمعیت با اولویت مناطق مرزی و عشایری) گرفته شده از سامانه الکترونیکی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (کارا)، نشان می‌دهد از زمان آغاز اجرای طرح در سال ۱۳۹۶ تا اواخر سال ۱۴۰۰، حدود ۱۴۰/۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات توسط بانک‌های عامل به طرح‌های مصوب پرداخت شد.

۹-۲-۵- عملکرد صندوق بیمه بیکاری

تعداد مقرری‌بگیران بیمه بیکاری در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با سال قبل از آن با ۱۸/۵ درصد کاهش به ۱۷۴/۳ هزار نفر رسید. این تعداد با توجه به جمعیت بیکار کشور (حدود ۲۳۷۵/۰ هزار نفر در سال ۱۴۰۰)، سهم اندکی از کل بیکاران را تشکیل می‌دهد. تعداد بیمه‌شدگانی که طی سال ۱۴۰۰ به جمع مشمولان صندوق بیمه بیکاری اضافه شدند، با کاهش ۱۱/۶ درصدی به ۱۷۸/۶ هزار نفر رسید. بنابراین، تعداد بیمه‌شدگانی که طی سال ۱۴۰۰ از مقرری بیمه بیکاری استفاده کردند، ۳۹۲/۶ هزار نفر بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۸/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد[1].

(هزار نفر) **جدول ۹-۳- عملکرد صندوق بیمه بیکاری**

	سال		درصد تغییر
	۱۳۹۹	۱۴۰۰	
تعداد مقرری‌بگیران	۲۱۴/۰	۱۷۴/۳	-۱۸/۵
تعداد برقراری مقرری	۲۰۲/۰	۱۷۸/۶	-۱۱/۶
تعداد موارد قطع مقرری	۲۱۳/۹	۲۱۸/۳	۲/۰

ماخذ: سازمان تامین اجتماعی

در سال ۱۴۰۰، مقرری ۲۱۸/۳ هزار نفر از مشمولان صندوق بیمه بیکاری قطع شد. حدود ۵۹/۸ درصد به دلیل اتمام مدت استحقاق، ۲۹/۶ درصد به دلیل اشتغال مجدد و ۱۰/۶ درصد باقی‌مانده به دلایلی از جمله بازنشستگی، ازکارافتادگی، فوت یا عدم شرکت در کلاس‌های فنی و حرفه‌ای و ... از ردیف مقرری‌بگیران حذف شدند.

براساس قانون کار، مدت پرداخت مقرری حداقل ۶ ماه و حداکثر ۵۰ ماه از اولین روز بیکاری می‌باشد. طبق آمار ارایه شده، مقرری پرداختی برحسب نفر- ماه در سال ۱۴۰۰ با ۳/۳ درصد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۲۳۱۴/۷ هزار ریال رسید.

جدول ۹-۴- توزیع علل قطع مقرری بیمه بیکاری

		تعداد کل قطع مقرری	استفاده از حداکثر مدت	اشتغال مجدد	سایر
۱۳۹۹	هزار نفر	۲۱۳/۹	۱۳۶/۷	۵۳/۱	۲۴/۲
	سهم (درصد)	۱۰۰/۰	۶۳/۹	۲۴/۸	۱۱/۳
۱۴۰۰	هزار نفر	۲۱۸/۳	۱۳۰/۵	۶۴/۶	۲۳/۱
	سهم (درصد)	۱۰۰/۰	۵۹/۸	۲۹/۶	۱۰/۶

ماخذ: سازمان تامین اجتماعی

۱- تعداد استفاده‌کنندگان در هر سال عبارت است از مجموع مقرری‌های برقرار شده در همان سال به علاوه مقرری‌بگیران باقی‌مانده در پایان سال قبل.

۹-۲-۶- دستمزد و حقوق

تعیین حداقل دستمزد در اغلب کشورها به منظور تحقق عدالت اجتماعی و حمایت از نیروی کار با تخصص و مهارت پایین صورت می‌گیرد. در ایران، هر ساله حداقل دستمزد برای کارگران و ضریب حقوق برای کارمندان دولت تعیین می‌شود. براساس ماده ۴۱ قانون کار مصوب سال ۱۳۶۹، شورای‌عالی کار در هر سال میزان حداقل دستمزد کارگران را اعلام می‌کند. در سال ۱۴۰۰، حداقل دستمزد ماهانه (۳۰ روزه) کارگران با توجه به مصوبه شورای‌عالی کار، رقم ۲۶/۶ میلیون ریال تعیین شد. این رقم در مقایسه با رقم تعیین شده برای سال قبل از آن به میزان ۳۹/۰ درصد رشد نشان می‌دهد. براساس مصوبه هیات وزیران، ضریب حقوق کارکنان دولت نیز از ۲۴۳۸ واحد در سال ۱۳۹۹ با ۲۵/۰ درصد رشد به ۳۰۴۸ واحد در سال ۱۴۰۰ رسید. بنابراین، دستمزد واقعی کارگران و کارکنان دولت در سال ۱۴۰۰ با توجه به نرخ تورم (۴۶/۲ درصد) کاهش داشت.

۹-۳- آموزش

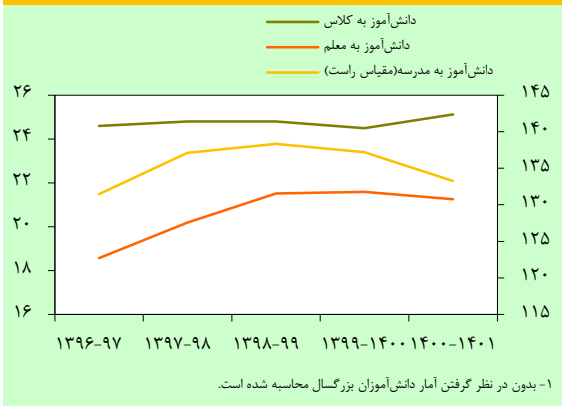
نظام آموزشی هر کشور در مقاطع مختلف تحصیلی، علاوه بر رسالت فرهنگی و اجتماعی، عهده‌دار تربیت و آماده‌سازی نیروی انسانی برای ورود به بازار کار است. با شناخت مناسب از مزیت‌های نسبی و برنامه‌ریزی صحیح آموزشی می‌توان نیروی انسانی پویاتری را جهت تسریع توسعه اقتصادی به کار گرفت. امکانات آموزشی عمومی مناسب باعث کاهش فقر فرهنگی و اقتصادی شده و زمینه را برای بروز استعدادهای افراد جامعه فراهم می‌نماید. با شیوع گسترده ویروس کرونا و اجرای مقررات فاصله‌گذاری اجتماعی، نظام تعلیم و تربیت نیز دچار تحول شد و کلاس‌ها و امتحانات مدارس و دانشگاه‌ها در حد امکان به صورت غیر حضوری و بر بستر سامانه‌های الکترونیکی برگزار گردید. شیوع این بیماری فارغ از آثار و تبعات منفی اقتصادی و اجتماعی، تاثیر مثبتی در ایجاد و تقویت زیرساخت‌های الکترونیکی بخش آموزش کشور داشت.

۹-۳-۱- آموزش و پرورش عمومی

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، تعداد کل دانش‌آموزان[1] با ۴/۵ درصد افزایش به ۱۶/۳ میلیون نفر رسید. در این سال، تعداد دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در مقایسه با سال تحصیلی قبل از آن ۴/۰ درصد، تعداد دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول ۳/۳ درصد، تعداد دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم ۳/۰ درصد و تعداد دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و بزرگسالان به ترتیب ۱۵/۰ و ۲۰/۶ درصد افزایش یافت.

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، حدود ۴۳/۳ درصد از دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم و ۲۷/۸ درصد از دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش مشغول به تحصیل بودند. این آمار می‌تواند نشان‌دهنده تمایل بیشتر پسران به ورود سریع به بازار کار در مقایسه با دختران باشد.

نمودار ۹-۲- شاخص‌های کیفیت آموزش در ایران(۱)

۱- بدون در نظر گرفتن آمار دانش‌آموزان بزرگسال محاسبه شده است.

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، تعداد دانش‌آموزان مدارس غیر دولتی در مقایسه با سال تحصیلی قبل از آن معادل ۱۰/۸ درصد افزایش داشت که به موجب آن سهم دانش‌آموزان مدارس غیر دولتی از ۱۱/۶ درصد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به ۱۲/۴ درصد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ افزایش یافت. کاهش محدودیت‌های کرونایی و بازگشت شیوه آموزش به شیوه حضوری مهمترین علت در افزایش تعداد دانش‌آموزان در مدارس

۱- شامل دانش‌آموزان دوره‌های پیش‌دبستانی، ابتدایی، متوسطه اول، متوسطه دوم و بزرگسالان می‌باشد.

غیر دولتی بود. همچنین، سهم دانش‌آموزان مدارس غیر دولتی از کل دانش‌آموزان کشور در سال تحصیلی مورد بررسی به تفکیک مقاطع نیز نشان‌دهنده افزایش سهم این دانش‌آموزان در تمامی مقاطع تحصیلی است.

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، تعداد مدارس کشور با ۱/۵ درصد افزایش به ۱۲۰/۳ هزار دستگاه رسید. در این سال، تعداد کلاس‌ها نیز با ۱/۵ درصد افزایش به ۶۳۷/۹ هزار باب رسید. کادر آموزشی کل کشور نیز به ۷۵۴/۳ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۶/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. شاخص نسبت دانش‌آموز به مدرسه (بدون احتساب بزرگسالان) به ۱۳۳/۳ نفر رسید که در مقایسه با رقم سال قبل از آن (۱۳۷/۲ نفر) کاهش داشت. علاوه بر این، شاخص نسبت دانش‌آموز به معلم، با ۰/۴ واحد کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۲۱/۲ نفر رسید. در این سال شاخص نسبت دانش‌آموز به کلاس، با ۰/۶ واحد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۲۵/۱ نفر رسید. همچنین، در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، تعداد سوادآموزان تحت پوشش نهضت سوادآموزی ۲۸۹/۵ هزار نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۱/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد.

(هزار نفر)

جدول ۹-۵- دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی برحسب جنس

	۱۳۹۹-۱۴۰۰		۱۴۰۰-۱۴۰۱		درصد تغییر	
	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	پسر
ابتدایی	۴۱۰۳/۲	۴۳۴۰/۴	۴۲۶۸/۹	۴۵۱۴/۴	۴/۰	۴/۰
متوسطه اول	۱۷۰۹/۵	۱۸۳۰/۸	۱۷۷۰/۴	۱۸۸۵/۵	۳/۶	۳/۰
متوسطه دوم	۱۳۵۹/۲	۱۴۰۶/۰	۱۴۲۰/۴	۱۴۵۵/۴	۴/۵	۳/۵
جمع	**۷۱۷۱/۹**	**۷۵۷۷/۲**	**۷۴۵۹/۷**	**۷۸۵۵/۳**	**۴/۰**	**۳/۷**

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

(درصد)

جدول ۹-۶- ترکیب دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در مناطق شهری و روستایی

	۱۳۹۹-۱۴۰۰		۱۴۰۰-۱۴۰۱	
	مناطق شهری	مناطق روستایی	مناطق شهری	مناطق روستایی
ابتدایی	۷۱/۸	۲۸/۲	۷۱/۹	۲۸/۱
متوسطه اول	۷۷/۴	۲۲/۶	۷۷/۵	۲۲/۵
متوسطه دوم	۸۹/۳	۱۰/۷	۸۹/۲	۱۰/۸
جمع	**۷۶/۴**	**۲۳/۶**	**۷۶/۵**	**۲۳/۵**

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

جدول ۹-۷- دانش‌آموزان مدارس غیر دولتی در مقاطع مختلف تحصیلی

	تعداد(هزار نفر)		سهم در کل دانش‌آموزان(درصد)		درصد تغییر	
	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱
ابتدایی	۱۰۷۴/۶	۱۱۸۹/۷	۱۲/۷	۱۳/۵	-۱۹/۹	۱۰/۷
متوسطه اول	۳۴۸/۵	۳۸۶/۷	۹/۸	۱۰/۶	-۶/۷	۱۱/۰
متوسطه دوم	۲۹۴/۲	۳۲۶/۶	۱۰/۶	۱۱/۴	-۳/۲	۱۱/۰
جمع	**۱۷۱۷/۳**	**۱۹۰۳/۰**	**۱۱/۶**	**۱۲/۴**	**-۱۵/۰**	**۱۰/۸**

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

۹-۳-۲- آموزش عالی

در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، تعداد دانشجویان کشور (دولتی و غیر دولتی) ۳۳۳۰/۲ هزار نفر بود که در مقایسه با سال تحصیلی قبل از آن به میزان ۳/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال تحصیلی، تعداد دانشجویان آموزش عالی دولتی با ۱/۶ درصد افزایش نسبت به سال تحصیلی قبل از آن به ۲۱۳۸/۳ هزار نفر رسید و تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی با ۷/۶ درصد افزایش به ۱۱۹۱/۹ هزار نفر رسید. افزایش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در این سال عمدتا ناشی از افزایش ۹/۷ درصدی دانشجویان زن نسبت به سال تحصیلی قبل از آن بود. بررسی دانشجویان به تفکیک جنسیت و رشته تحصیلی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ نشان می‌دهد در رشته‌های «بازرگانی، علوم اداری و حقوق»، «فناوری اطلاعات و ارتباطات»، «مهندسی، ساخت و تولید» و «خدمات» تعداد دانشجویان مرد نسبت به زن بیشتر است. همچنین، در رشته‌های «علوم انسانی و هنر»، «علوم اجتماعی، روزنامه‌نگاری و اطلاع‌رسانی»، «علوم تجربی، ریاضی و آمار»، «علوم تربیتی»، «بهداشت» و «کشاورزی، جنگلداری، ماهیگیری و دامپزشکی» عمده دانشجویان را زنان تشکیل می‌دهند.

(هزار نفر)

جدول ۹-۸- کل دانشجویان کشور

	سال تحصیلی		درصد تغییر		سهم(درصد)	
	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱	۱۳۹۹-۱۴۰۰	۱۴۰۰-۱۴۰۱
آموزش عالی دولتی(۱)	**۲۱۰۴/۴**	**۲۱۳۸/۳**	**۲/۱**	**۱/۶**	**۶۵/۵**	**۶۴/۲**
زن	۱۰۶۲/۵	۱۰۷۳/۸	۲/۴	۱/۱	۳۳/۱	۳۲/۲
مرد	۱۰۴۱/۹	۱۰۶۴/۴	۱/۹	۲/۲	۳۲/۴	۳۲/۰
دانشگاه آزاد اسلامی	**۱۱۰۷/۷**	**۱۱۹۱/۹**	**-۱/۳**	**۷/۶**	**۳۴/۵**	**۳۵/۸**
زن	۵۱۲/۰	۵۶۱/۷	۱/۱	۹/۷	۱۵/۹	۱۶/۹
مرد	۵۹۵/۷	۶۳۰/۲	-۳/۳	۵/۸	۱۸/۵	۱۸/۹
جمع	**۳۲۱۲/۰**	**۳۳۳۰/۲**	**۰/۹**	**۳/۷**	**۱۰۰/۰**	**۱۰۰/۰**

ماخذ: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی

۱- شامل دانشجویان دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، پیام نور، جامع علمی- کاربردی، فرهنگیان، فنی و حرفه‌ای، سایر دستگاه‌های اجرایی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و موسسات آموزش عالی غیر دولتی- غیر انتفاعی می‌باشد.